

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПІДТРИМКИ РІВНЯ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний обліково-аналітичний інструментарій відіграє важливу роль в накопиченні інформації, на основі якої приймаються рішення щодо зміцнення економічної безпеки підприємницької діяльності. Наразі досить небагато робіт приділяють увагу розкриттю обліково-аналітичного інструментарію [1]. Більшість дослідників розкриває саме облікове-аналітичне підґрунтя забезпечення рівня економічної безпеки [2-5]. Проте, авторські дослідження [6, 7] доводять, що обліково-аналітичний інструментарій слід сприймати як сукупність методичних, техніко-економічних способів і прийомів, що виступає у формі різноманітних документів, дозволяє отримати достовірну інформацію про підприємницьку діяльність й приймати рішення щодо зміцнення економічної безпеки.

Загалом обліково-аналітичний інструментарій має відображати реальний стан економічної безпеки, давати адекватну реакцію на зміни в оточуючому середовищі бізнесу [2, с. 51; 3, с. 224-233]. Окремо обліковий інструментарій – ґрунтується на нормативно-законодавчій базі, а аналітичний – використовує методи статистичного, фінансового, SWOT аналізу, оцінювання основних ризиків діяльності.

На сьогоднішній день обліково-аналітичний інструментарій має бути спрямований на задоволення потреб користувачів шляхом перетворення первинної інформації в узагальнюючу згідно визначеним цілями зміцнення економічної безпеки підприємницької діяльності. Виходячи із цього, одним із кроків, який б позитивно впливає на процес зміцнення економічної безпеки та оперативне управління ризиками, має бути включення обліково-аналітичного інструментарію в інформаційно-аналітичну систему управління підприємницькою діяльністю, що включає інформаційну та аналітичну складові. Інформаційна – передбачає здійснення [3, с. 224–233]: моніторингу інформації, створення досьє, банків даних і т.п.; пошук додаткової інформації, її структурування за цілями, задачами щодо зміцнення економічної безпеки; передачу інформації до аналітичного підрозділу, де має виконуватись аналітична робота щодо:

- виявлення ситуацій, які вимагають ґрунтового й об'єктивного осмислення;
- прийняття рішень за результатами аналізу виявлених небезпечних ситуацій;

- розробки заходів зміцнення економічної безпеки на основі отриманої аналітичної інформації та наявних професійних знань працівників;
- обґрунтування тактичних та стратегічних управлінських рішень, в т. ч. в сфері економічної безпеки підприємницької діяльності.

Обліково-аналітичну інформацію щодо зміцнення економічної безпеки можна розглядати окремо як зовнішню та внутрішню. В т. ч., зовнішню інформацію можна поділити на такі групи [4, с. 56–59]:

А) показники, що характеризують загальноекономічний розвиток країни і є основою для здійснення моніторингу зовнішнього економічного середовища функціонування підприємницької діяльності при прийнятті стратегічних рішень з економічної безпеки. Показники цієї групи ґрунтуються на даних, що оприлюднюються органами державної влади.

Б) показники, що характеризують кон'юнктуру ринку. Їх використовують для прийняття управлінських рішень щодо захисту інтересів підприємців в галузі формування портфеля довгострокових і короткострокових інвестицій, залучення кредитів та інших аспектів економічної безпеки. Формування системи показників цієї групи базується на публікаціях періодичних комерційних видань. Показники, що входять до складу цієї групи, діляться на ті, що характеризують кон'юнктуру окремих сегментів фондового, кредитного та валютного ринків.

В) показники, що характеризують діяльність партнерів по бізнесу. Вони використовуються для прийняття оперативних управлінських рішень щодо захисту від зовнішніх загроз, формуються в розрізі напрямів діяльності з: банківськими установами, інвестиційними фондами і страховими компаніями, постачальниками, конкурентами і споживачами. Джерелами формування цих показників – є дані публічної звітності, рейтинги, бізнес-довідки, що надаються інформаційними агенціями. Склад показників кожного напрямку діяльності визначається цілями і задачами зміцнення економічної безпеки.

Г) нормативно-регулюючі показники, що враховуються в процесі підготовки рішень, пов'язаних з особливостями зміцнення економічної безпеки і державного регулювання підприємницької діяльності. Джерелами формування цих показників є нормативно-правові акти, що приймаються різними органами державного управління.

Внутрішня інформація щодо забезпечення рівня економічної безпеки підприємницької діяльності може поділятися на [4, с. 56–59]:

1. Показники фінансової звітності за результатами підприємницької діяльності, що надають уявлення про результати фінансово-господарської діяльності, а також застосовуються для аналізу, планування та розробки стратегічної політики зміцнення економічної безпеки.

2. Показники управлінського обліку, що відображають інформацію про обсяги підприємницької діяльності, витрати, доходи та використовуються для оперативного управління економічною безпекою. Вони формуються в розрізі видів підприємницької діяльності, сегментів ринку, груп споживачів, центрів відповідальності щодо зниження витрат, підвищення доходів і прибутку.

3. Нормативно-планові показники, що пов'язані з подальшим розвитком підприємницької діяльності. Вони використовуються в процесі поточного та

оперативного контролю за здійсненням заходів щодо зміцнення економічної безпеки і формуються за внутрішніми нормативами (на кшталт нормативам використання окремих видів ресурсів, співвідношення активів, структури капіталу, використання витрат і т.п.) та плановими показниками фінансово-економічного розвитку (показники бюджетів усіх видів).

Тож, підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що при формуванні обліково-аналітичного інструментарію підтримки рівня зміцнення економічної безпеки підприємницької діяльності необхідно спиратись на принципи, що дозволяють виявити інформаційні потреби користувачів та способи їх ефективного задоволення; оцінити об'єктивність, достовірність відображення підприємницької діяльності та ідентичність інформації, що надходить з різних джерел. Саме ефективно сформований обліково-аналітичний інструментарій підтримки рівня економічної безпеки в межах діючої підприємницької структури дає змогу спрогнозувати майбутній вектор змін, організувати ґрунтовну обліково-аналітичну підтримку зміцнення економічної безпеки.

Перелік використаної літератури

1. Гуренко Т.О. Обліково-аналітичний інструментарій в управлінні стратегією підприємств агробізнесу. Економіка та суспільство. 2023. Випуск № 51. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-34>
2. Васи́лишин С.І. Обліково-аналітичне забезпечення в системі ризиків та загроз економічної безпеки аграрних підприємств України: монографія. Харків. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 419 с.
3. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: теоретико-прикладні аспекти: колективна монографія / [О.О. Кравченко, О.В. Андрєєва, І.С. Ковова та ін.]; за ред. Кравченко О.О. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 336 с.
4. Філіппова С.В., Волощук Л.О., Черкасова С.О. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління: монографія / під заг. ред. С. В Філіппової. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. 196 с.
5. Vasylishyn S. Accounting and analytical basis of economic security management of enterprises: theoretical and methodological basics. Operation and development management of economic entities in European integration conditions: information service, mechanisms, digitalization: collective monograph. Publishing House of University of Technology, Katowice, 2022. P. 105 - 131
6. Calinescu Tetyana, Pidmohylnyi Serhii. Analytical and methodological basis for the transformation of mechanisms for strengthening the economic security of the entrepreneurship. Управление и Образование. Том 20(1), 2024. Бургас: Университет «Проф. д-р Асен Златаров», България. С. 7 – 13. URL: https://www.conference-burgas.com/maevolumes/vol20_2024/b1_v20.pdf
7. Калінеску Т.В., Підмогильний С.С. Прогнозно-аналітичні інструменти зміцнення економічної безпеки в процесі відновлення промислового потенціалу. Часопис економічних реформ. 2023. № 3(51). С. 6 – 11.